

Olentzero eta Mari Anbotokoa (Juan Manuel Etxebarria)

EUSKERAZALEAK ALKARTEA. BILBAO.

2014ko sari leiketa. Lenengo saria

Euskalerrian negua sartu zan batean, urtero legez, Mari Anbotokoa, garretan joan zan gauiluntzez Anbotoko egoitzatik Gorbeialdera, Itzinako Supelegor kobazulora.

Supelegor kobazuloak ametsetakoa dirudi baina bene benetakoa da Itzinako azdui ikaragarriaren barruan, Atxuloko begiaren adikunapean.

Atakatik barrurantz bagoaz, kobazulo luze besteko zabala dala ikusi geinke. Barrurantz joan aala, goiko aldetik berezko aitz bitarte alosoko bi ikusi daikeguz, argia dariola, goirik arako begi bi balira legez.

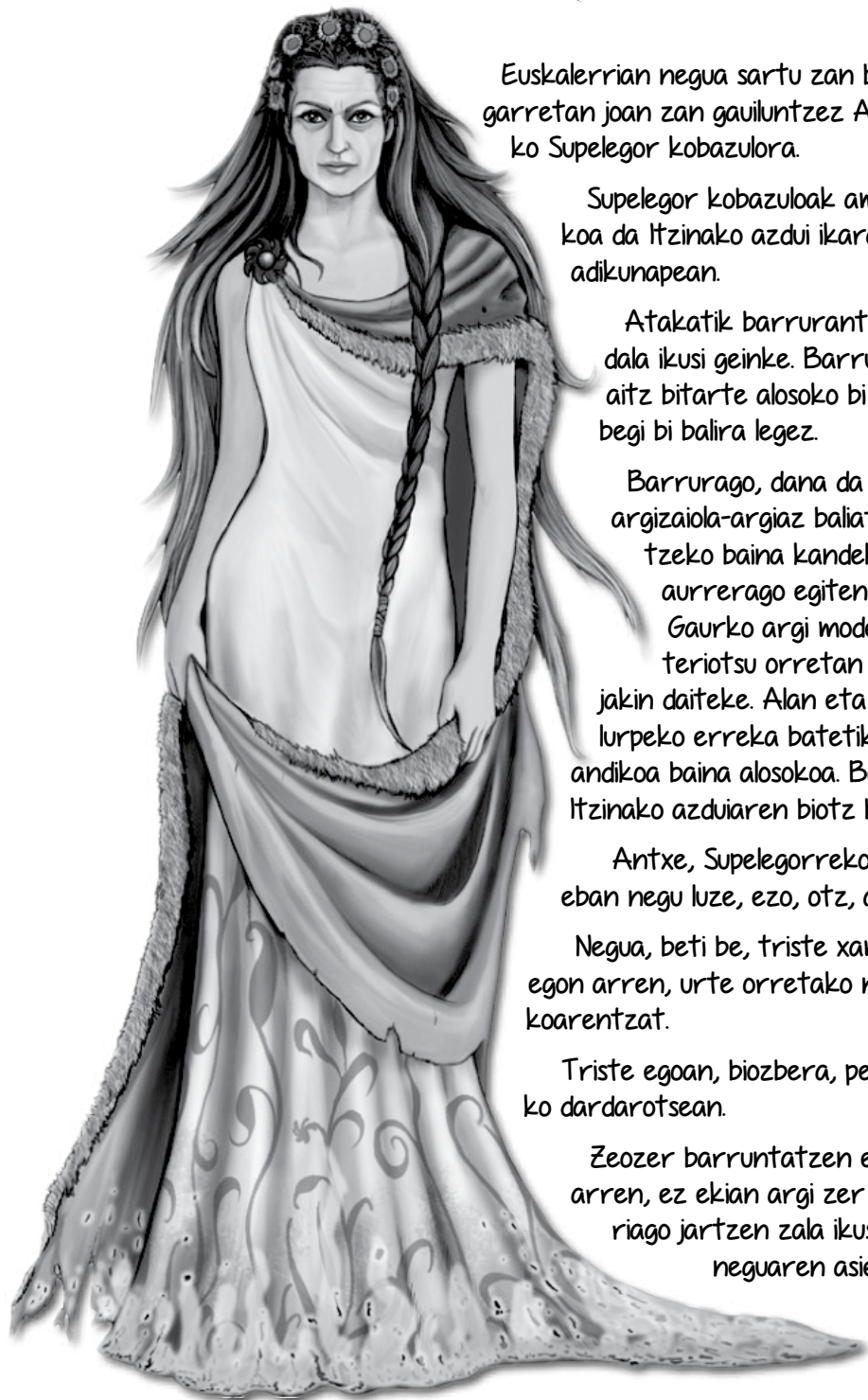
Barrurago, dana da iluntasuna eta misterioa. Leenagokoak argizaiola-argiaz baliatzen jakuzan barruko iluntasunean ibiltzeko baina kandela-argia amatatzen zanean ez ei eben aurrerago egiten badaezpada, zein bizia arriskuan ipini. Gaurko argi modernoekaz joan ezkerro, iluntasun misterioitsu orretan aitzarte estuak eta sakonak dagozala jakin daiteke. Alan eta be, beti kontuz ilunpean. Sakonean, lurpeko erreka batetik sortzen dan laku bat be badago, ez ur andikoa baina alosokoa. Benetan be, egoitza itzelezkoa daukagu Itzinako azduiaren biotz biotzean.

Antxe, Supelegorreko kobazulo mitiko orretan emoten ei eban negu luze, ezo, otz, aizetsu eta goibela Mari Anbotokoak.

Negua, beti be, triste xamarra eta iluna izaten da eta oituta egon arren, urte orretako negua berezia izan ei zan Mari Anbotokoarentzat.

Triste egoan, biozbera, pentsakor, isilik, jakatsu eta biotzerik arako dardarotsean.

Zeozer barruntatzen eban zeru-lurretan eta, jainkosa izan arren, ez ekian argi zer izan leitekean. Pentsatuago eta urdu-riago jartzen zala ikustean, badiotso bere buruari: "Aurtengo neguaren asierako egunean Aralarren jentilei ekialdeko argi bereziagaz gertatutakoa egia ez ete da gero? Ala dirudi, ai ene!

Zerk izan bear ete dau aurrerantzean erria eta gure artean? Norengana joko dau erriak zelango alango kontsultak egiteko? Nork berbiztuko ete dau natura udabarria eltzen danean? Ai enetxoa, au bai dala egon ezina, edan bako ordia eta biotzeko mina!”

Inoiz baino artegago egoan Mari Anbotokoa Supelegorreko kobazulo otz eta utsean. Gorbeiarene magaleko oiartzunean zantzoz, eupada, irrintzi eta jai giroa susmatzen eban eta bildur zan kobazulotik kanpora urtetan.

Gauaroa luze ere luze egin jakon jainkosa zaarrari eta goizaldean eupadak entzun ebazan Itzinako azduietan zear.

Zutundu egin zan Mari Anbotokoa, eta arin egin be, ilargiaren argipean ikusteko eupadots orren atzera-aurrera.

Nor ete zan, zer ete zan, ara an non ikusten dauan Olentzero, sabelari eutsi ezinik, irribarreka, pipa ortzetan dauala eta zakuto utsa bizkarrean eskegita.

Mari Anbotokoak, jakinguraren intziguaz, aserre egin bearrean, abegi onez artu eban Olantzero bere kobazuloan eta bere barruko mingostasuna disimulatuz onantxe egin eutsan berba Olentzero zoriontsuari:

- Zer dala eta zu emendik? Zerk ekarri zaituan baino ez da Aralar menditik Gorbeiaraino? Zer gertatzen da ba negu sartu barri onetan ain pozik egoteko?
- Ara, Mari, gure jainkosa, sinistu be ez dozu egingo atzo arrastian zer gertatu jakun. Aralar mendian gengoan, urtero legez, neguko solstizioaren asiera ospatzen eta ustekabea, argi berezi bat agertu jakun ekialdetik. Ezin genduan ezer ulertu eta jentil zaarrak “Kixmi” jaiotzala argitu euskunean, an gertatu zan gertatzekoa!
- Zer? Zer gertatu jatzen? Kontaidazu atoa!- esan eutsan Mari Anbotokoak dana jakiteko egarriaz.
- Ba, aitu Mari, gure jentil zaarrak ekialdeko argi berezia ikusi eta “Kixmi jaiotzala, gureak egin dau, aro barria dator eta bota nagizue amildegira” esan euskunean, beste jentil guztien arte artu eta aitz trokara bota eben gure jentil zaar itsutua. Eta ez ori bakarrik, beste jentil guztiak be ez eben bota ba euren burua Aralerretik beera Arraztara-nera eta dentilarri deritzon arri endemonino batek betiko zapaldu eta estaldu!
- Ez da egia izango? -arrituta Mari Anbotokoak. Eta, orretara, zuk zer egin zenduan ba?

- Nik neuk?- erantzun eutsan Olentzerok iribarreari eutsita-. Ba, ara, Mari. Burua txapela eroateko ba-karririk ez danez, pentsatu egin neban, aushartu obeto esanda, eta auxe esan neban neurekautan: "Aro berria datorrela? Datorrela. Norbaitek egin bearko dau zubi-lana ezta? Ba, nik neuk, beste jentil lagunok legez neure burua amildegira bota bearrean, errira joango naz eta orain arte lagun izan dodazan erritarrei barri ona zabalduko deutsiet poztu daitezten eta neu be bai eurekaz". Eta axe egin neban, mendian beera baserri eta errietara jaitsi aro barriaren barri emoten.
- Jaitsi eta zer? Zer arrera edo abegi egin eutsun erriko jendeak? Esaidazu egia gero e!- arduraz Mari Anbotokoak.
- Abegi oberik sekula be ez dot ezagutu. Mendirik mendi, basoz baso, aranik aran, bidez bide, baserririk baserri eta erriz erri ibili nintzan "Kixmi jaiio da", "Kixmi jaiio da" "Kixmi jaiio da" deiadarka eta mundu guztiak urten eban kanpora eta sekula eta santa ezagutu ez dodan jai-giro eta bizipoza ikusi eta sentitu aal izan neban euskaldun guztien artean.
- Orduan gure betiko Euskalerrria pozez bete dozu ezta?- itandu eutsan arriduraz Mari Anbotokoak.
- Ba, danak be bai baina batez be gazte eta umetxoak pozak artu ezinik ikusten ziran. Olentzero izen barria be eurek ezarri eustien "Oles aro" aren ondorioz, eta jai ospakizunaz gain jaten eta edaten emon eustien nainon, zer gura eta axe, zeinbat gura eta arexen beste . Ikusten dozunez orrexegaitik naukazu emen sabelari eutsi ezinda betekadaren betekadaz.
- Berri on ori emon eta gero zer egin zenduan jakin daiteke? -inotsan keskaturik Mari jainkosa zaarrak.
- Oba ez, Mari! Ara, ain ikusi nebazan pozik, batez be umetxoak, auxe esan neutsien, neure biotz-biotzerik ara: "Aro barriaren barri ona ekarri deutsuet eta orain banoatsue Supelegorrera baina ez betiko, datorren urtean barrien barriz etorriko naitzue danoi barri on ori gogoratzen eta umetxooi eguberri-opariak ekarten. Agur t'erdi eta banoa zuokaz bizi izan dodan guztia kontatzen Mari Anbotokoari!"
- Ai Olentzero, oraintxe ulertu dot zure ustekabeko bisitaren nondik norakoa. Ai ene! Zuk beintzat argitu dozu zure etorkizuna urteroko bisita orregaz, baina nik zer? Zer egingo dot orain aro barriko jainkoaren aurrean? Zer esango dau erriak? Nork emongo deuto udabarriari asiera ni ez banoa urtero Anbotoko

kobazulora negua Supelegorren emon eta gero? Erriak nori egingo deutzaz kontsultak orain arte legez? Berba baten esanda, norik zainduko dau natura aurrerantzean?

- Aitu, Mari jainkosa, -erantzun eutsan Olentzerok onezean. Gu aro zaarrekook, dana izan gara erritarrentzat. Orain aro barria etorri jakie eta, jakina, aro barriko oiturak jarraituko dabez geienbat. Dana dala, aro batetik bestera ez da golpean pasatzen eta erriak aro zaarrekoengan be siñisten jarraituko dau eta gu, badaezpada, emen egongo gara, ez ain agirian baina emen, gura dauanaren zain. Zer deritzazu?
- Tira ba, -erantzun eutsan Marik apurtxo bat lasaigo-, belea baltzago ez da egingo eta zuk esan deustazun moduan, erritarren lagun izaten jarraituko dogu, zuk zeure erara eta nik neuk neurera.
- Eta lamiña eta gainetiko guztiekaz zer egingo dogu ba? - itandu eutsan Olentzerok-.
- Zer? Ba auxe. Aro zaarreko guztiok, erriaren sinismenean zelanbait bizirik jarraituko dogunok, noski, ementxe, Supelegorreko kobazulo mitiko onetan alkartuko gara eta emendixik egingo dogu gure bizitza kristauaro barriari deutzala.

Eta alaxe egin ei eben. Mari Anbotokoa, Olentzero jentila, Zizili lamina eta gainetiko guztiak alkar batu ei ziran Supelegorren eta euren erara antolatu mundu barriko bizitza, beti be, gura ebanari aolku onak emonez eta lagunduz betiko amalurtasunean.

Mari Anbotokoa udabarriz udabarri joaten zan garra dariola Gorbeialdeko Supelegorretik Anbotoko egoitzara eta an emoten ebazan udabarri, uda eta udagoiena, uztak lortu arte, gero neguan barriro itzultzeko Itzina barruko Supelegorrera naturaren loaldia bizitzeko, arako, Grezian, Demeter jainkosak bere alaba Persefone Hades-engandik udabarrian atereaz eta neguan sartuaz egiten eban antzera.

Olentzerok, urte luzean zear, an or emengo garautako ur, intxaur, gaztaina, jostailu eta abar guztiak batzen ekiten eutsan, gerora, urrengo Eguberrietan errira joan eta umetxoei eskeintzeko alaitasun giro ederrean.

Urteak joan, urteak etorri, gaur egun be olan-txe dabil gure Olentzero, Gabonez Gabon, garaian garaiko opari bila ume, gazte eta eurekin batera danon bizipozerako.

